

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2025. gada 25. jūnijā
(OR. en)

6978/2/25
REV 2 ADD 1

Starpiestāžu lieta:
2023/0234 (COD)

ENV 145
COMPET 145
SAN 87
MI 136
IND 71
CONSOM 40
ENT 33
FOOD 15
AGRI 94
CODEC 242
PARLNAT

PADOMES PASKAIDROJUMA RAKSTS

Temats: Padomes nostāja pirmajā lasījumā, lai pieņemtu EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVU, ar ko groza Direktīvu 2008/98/EK par atkritumiem

- Padomes paskaidrojuma raksts
- Pieņemts Padomē 2025. gada 23. jūnijā

I. IEVADS

1. Komisija 2023. gada 5. jūlijā iesniedza Padomei un Eiropas Parlamentam priekšlikumu mērķtiecīgi grozīt Direktīvu 2008/98/EK (turpmāk “Atkritumu pamatdirektīva”), kurā galvenā uzmanība pievērsta atkritumu rašanās novēršanai un apsaimniekošanai divās resursietilpīgās nozarēs, proti, tekstilizstrādājumu un pārtikas nozarēs. Priekšlikums ir daļa no Eiropas Zaļā kursa mērķuzdevumiem, un tā pamatā ir Komisijas iniciatīvas, piemēram, aprites ekonomikas rīcības plāns, stratēģija “No lauka līdz galdam” un ES Tekstilizstrādājumu ilgtspējas un apritīguma stratēģija.
2. Direktīvas projekta pamatā ir Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 192. pants (parastā likumdošanas procedūra).
3. Eiropas Parlamentā par šā dosjē galveno komiteju tika izraudzīta Vides, sabiedrības veselības un pārtikas nekaitīguma komiteja (ENVI). Eiropas Parlaments 2024. gada 13. martā pieņēma nostāju pirmajā lasījumā.
4. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja savu atzinumu sniedza 2023. gada 25. oktobrī.
5. Vides jautājumu darba grupai tiesību akta priekšlikumu un tam pievienoto ietekmes novērtējumu Komisija prezentēja 2023. gada 12. jūlijā. Vides jautājumu darba grupa turpināja izskatīt priekšlikumu kopumā astoņās sanāksmēs. Vides padome 2024. gada 25. martā rīkoja politikas debates par mērķtiecīgo grozījumu. Padome 2024. gada 17. jūnijā pieņēma vispārējo pieeju.
6. Pēc tam, 2024. gada 22. oktobrī un 2025. gada 18. februārī, notika divi neformāli politiskie dialogi, kuru rezultātā Padome un Eiropas Parlaments panāca provizorisku vienošanos. Pastāvīgo pārstāvju komiteja 2025. gada 19. martā apstiprināja kompromisa tekstu, par kuru provizoriski tika panākta vienošanās neoficiālajā dialogā 2025. gada 18. februārī.

7. Eiropas Parlamenta ENVI komiteja minēto kompromisa tekstu atbalstīja 2025. gada 18. marta balsojumā. Pēc tam ENVI komitejas priekšsēdētājs 2025. gada 20. martā nosūtīja vēstuli Pastāvīgo pārstāvju komitejas priekšsēdētājam, kurā norādīja, ka tad, ja Padomes nostāja pirmajā lasījumā saskanēs ar vispārējo provizorisko vienošanos, viņš plenārsēdē ieteiks Padomes nostāju bez grozījumiem pieņemt Parlamenta otrajā lasījumā – pēc tam, kad tekstu būs pārbaudījuši juristi lingvisti.

II. MĒRKIS

8. Ierosinātā mērķtiecīgā grozījuma vispārējais mērķis ir divējāds. Pirmkārt, attiecībā uz tekstilatkritumiem priekšlikuma mērķis ir samazināt ar tekstilatkritumu apsaimniekošanu saistīto ietekmi uz vidi un klimatu, uzlabot vides kvalitāti un sabiedrības veselību saskaņā ar atkritumu hierarhiju. Otrkārt, attiecībā uz pārtikas atkritumiem priekšlikuma mērķis ir arī samazināt ar pārtikas atkritumu radīšanu saistīto pārtikas sistēmu ietekmi uz vidi un klimatu un vēl vairāk novērst pārtikas atkritumus un tādējādi uzlabot pārtikas nodrošinājumu.

III. PADOMES PIRMĀ LASĪJUMA NOSTĀJAS ANALĪZE

9. Padomes nostājā pirmajā lasījumā ir iekļauti elementi, par kuriem likumdevēji ir panākuši vienošanos.
10. Attiecībā uz pārtikas atkritumiem likumdevēji provizoriski vienojās par šādiem galvenajiem elementiem:
- i) pārtikas atkritumu samazināšanas mērķrādītāji ir juridiski saistošs instruments pārtikas atkritumu samazināšanai līdz 2030. gadam. To līmenis gan a) pārstrādei, gan ražošanai un b) mazumtirdzniecībai un patēriņam, tostarp restorānos, ēdināšanas pakalpojumos un mājāsaimniecībās, saglabājas Komisijas priekšlikumā noteiktajā līmenī – attiecīgi 10 % un 30 %. Atsauces periods minēto mērķrādītāju noteikšanai ir gada vidējais rādītājs laikposmā no 2021. līdz 2023. gadam, kas ļauj dalībvalstīm izslēgt 2020. gadu, kad pārtikas atkritumu rašanos būtiski ietekmēja Covid pandēmija. Tomēr ir atļauts elastīgi izmantot laikposmu pirms 2021. gada, ja ir pieejami reprezentatīvi dati un metodika. Turklāt ir ieviests korekcijas koeficients tūrisma uzskaitē, lai palīdzētu dalībvalstīm sasniegt pārtikas atkritumu samazināšanas mērķrādītājus, ņemot vērā tūrisma ietekmi uz pārtikas atkritumu rašanos;

- ii) pārskatīšanā, kas paredzēta 2027. gada 31. decembrī, novērtē pārtikas atkritumu samazināšanas mērķrādītājus, kas noteikti 2030. gadam. Pārskatīšanas klauzula ietver arī novērtējumu par turpmāku samazināšanas mērķrādītāju noteikšanu konkrēti 2035. gadam un korekcijas koeficienta izstrādi izmaiņām pārtikas ražošanas līmeņos, kas ietekmē šo mērķu sasniegšanu. Pārskatīšanā novērtē arī primārās ražošanas nozīmi pārtikas atkritumu samazināšanā.
11. Attiecībā uz tekstilatkritumiem likumdevēji provizoriski vienojās par šādiem galvenajiem elementiem:
- i) darbības jomā ir iekļauti mikrouzņēmumi, lai nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus un lielākus vidiskos ieguvumus. Lai nodrošinātu minētajiem dalībniekiem pietiekamu sagatavošanās periodu, direktīvas tekstā noteikto pienākumu piemērojamība mikrouzņēmumiem ir atlikta uz 12 mēnešiem pēc ražotāja paplašinātas atbildības shēmu izveides;
 - ii) Istenošanas termiņš ražotāja paplašinātas atbildības shēmu izveidei ir 30 mēneši pēc stāšanās spēkā. Provizoriskā vienošanās sniedz dalībvalstīm iespēju, modulējot maksu saskaņā ar ražotāja paplašinātas atbildības shēmām, vērsties pret īpaši ātras un ātras modes praksi;
 - iii) vispārējās pārskatīšanas klauzula, kuras termiņš ir 2029. gada 31. decembris, attiecas gan uz Atkritumu pamatdirektīvu, gan uz Atkritumu poligonu direktīvu. Atkritumu pamatdirektīvas pārskatīšanā novērtē ražotāja paplašinātas atbildības shēmu finansiālās un organizatoriskās atbildības efektivitāti, tostarp iespēju pieprasīt finansiālu ieguldījumu no komerciālas atkārtotas izmantošanas operatoriem, iespēju noteikt atkritumu rašanās novēršanas, vākšanas, sagatavošanas atkārtotai izmantošanai un pārstrādes mērķrādītājus attiecībā uz tekstilatkritumiem, kā arī iespēju ieviest jauktu sadzīves atkritumu iepriekšēju šķirošanu.

IV. SECINĀJUMS

Padomes nostāja balstās uz Komisijas priekšlikuma galveno mērķi un pilnībā atspoguļo kompromisu, kas ar Komisijas atbalstu panākts neoficiālajās sarunās starp Padomi un Eiropas Parlamentu.

Tādēļ Padome uzskata, ka tās nostāja pirmajā lasījumā līdzsvaroti atspoguļo sarunu iznākumu. Kad direktīvas grozījums būs pieņemts, tas atvieglos Savienības tekstilrūpniecības un pārtikas nozares ietekmes uz vidi un klimatu samazināšanu, vienlaikus veicinot apritīgāku un ilgtspējīgāku ekonomiku.
